

Fani hayatı son bulan Müslümanlara karşı, hayatta bulunan iman sahiplerinin birtakım mükellefiyetleri vardır. Bunların bir kısmı, hakkıyla bilinmediği için, halk arasındaki tatbikatında hatalı olarak yapılmaktadır.

Bu hususla ilgili şifahi veya yazılı soruları cevaplandırmış olmak için ve din kardeşlerimizin tereddütlerini gidermek maksadıyla bu satırları karalama ihtiyacını duyduk.

Bir vazifenin yapılmasına gösterilecek ehemmiyet kadar, yapılacak işin İslâm'a uygun olmasına da dikkat göstermek gerekir. İslâmi hududu aşan ve bid'atlara bulaşan işlerin değeri yoktur. Bu itibarla, göze çarpan ve işitilen hatalı şeyleri belirtmekte fayda ummaktayız. Şöyle ki:

a) Su salâsı:

Bazı yerlerde cenaze, yıkanmak üzere teneşirin üzerine konulduğunda Salâ vermek âdeti vardır. Saadet asrında ve onu takip eden zamanlarda görülmeyen ve İslâmi eserlerde bulunmayan bu âdet bid'attır. Esasen cenaze yıkanmadıkça, onun yanında Kur'an okumaya bile müsaade yoktur. Kitab-ı İlâhî'yi okumak arzu eden, başka bir odaya geçerek bu isteğini yerine getirebilir.

b) Cenazenin kefenine ahitname koymak:

Birtakım kimseler, ölünün mü'min olduğunu ifade eden ibareleri ve mübarek kelimeleri onun kefenine veya alnına yazmakta, yahut yazılmış bulunan bir kâğıdı kefenin içine koymaktadırlar. Muteber eserler, hassasiyetiyle bunun mahzuruna işaret etmektedirler.

Kısa bir zaman sonra çürümeye mahkum bulunan cenazenin, vücudundan çıkacak ve dağılacak pisliklerin arasında kalacak bu yazıların ve mukaddes cümlelerin durumunu düşünmeli ve bu teşebbüsten vazgeçmelidir.

Vefat eden mü'mine faydalı olmak arzu ediliyor ise, onun ruhuna bağışlanmak üzere Kur'an-ı Kerim okuyup hediye etmek daha münasip bir hareket olur.

c) Cenazenin bekletilmesi

Vefat eden bir kimsenin, başka bir şehirde bulunan yakınların yetişmesi için, ölümün yıkanması ve gömülmesi ile alâkalı dini vazife saatlerce, bazen bir gün bile geciktirilmektedir. Dinin emirlerinin tehiri pahasına, bir kimsenin gelmesini beklemek, İslâmi esaslarla bağdaşmayacak bir davranıştır.

d) Cenazenin tezkiyesi:

Bazen cenaze evinde, bazı vakitlerde musallada, vazifeli kimse tarafından "Merhumu nasıl bilirsiniz?" diye sorulduğu görülmektedir. Bu meselenin dayanağını bilemeyen bazı kimseler, bu uygulamanın doğru olmayacağına dair çeşitli beyan ve sırf akla dayalı mahkemeler yürütmektedirler.

Buhari ve Müslim'in ittifakla Enes b. Malik'ten rivayet ettikleri bir Hadis-i Şerif, bu hususun meşruiyetine ışık tutmaktadır: Bir cemaat cenaze ile birlikte Resul-i Ekrem (sav)'in bulunduğu yerden geçiyordu. Ashab-ı kiram, ölen kimseyi iyilikleriyle övdüler. Peygamber Efendimiz (sav), "Vacip oldu" buyurdu. Daha sonra başka bir cenaze alayı daha geçti. Onu da fenalıkları ile andılar. Efendimiz (sav) yine "Vacip oldu" buyurdular. Bunun üzerine Hazreti Ömer (ra):

"Ne vacip oldu?" dedi. Resul-i Ekrem (sav): "Şu hayırla övdüğünüz kimseye cennet vacip oldu; kötülüğü ile andığınız kimseye de cehennem vacip oldu. Siz yeryüzünde Allah'ın (cc) şahitlerisiniz" buyurdu.

Bu Hadis-i Şerifteki müjdeden anlaşılıyor ki, ölen kimsenin istifadesi için, cemaatin cenaze lehine iyi şehadette bulunmasını temin maksadıyla, malum olan soru, sorula gelmiştir. Bunun

dini esaslara uyduğunda şüphe yoksa da her önüne gelen, kendine göre bir tatbik şekli tutturmuştur. Şunu hatırlatmak isteriz ki, "Burada şehadet ettiğiniz gibi, ahirette de şehadet eder misiniz?" sözüne lüzum yoktur. Vazifeli kimsenin, "Bu kardeşinizi nasıl bilirsiniz?" demesi kâfidir.

Hazır olan cemaat, o kimsenin hayatta iken takip ettiği yol ve takındığı tavır itibarıyla ekseri halini iyi olarak biliyorsa, "İyi biliz" demelidir. Onun bazı hata ve günahının bulunması sebebiyle "İyi biliriz" sözünü yalan şahitliğine benzetmek doğru değildir. Zira bu söz, "Her şeyini iyi biliriz, tamamen iyi bir kimse olarak biliriz" mânâsına gelmez. "İyi biliriz" cümlesi mantık yönünden incelenecek olursa, kazıyye-i mühmele olur. Bahsi geçen kazaya ise mucibe-i cüziyye kuvvetindedir. Bu mantıki silsile ile hareket edildiğinde bahsi geçen ifade, "Bazı işlerinin iyi olduğunu biliriz" olur. Bunda yalan şahitliği aramak yersiz ve mânâsız bir davranıştır.

e) Cenaze namazını kılarken ayakkabının üzerine basmak:

Bu davranış bastığımız yerin veya giydiğimiz ayakkabının altının temiz olmaması ihtimalinden dolayı yapılmaktadır ve yerinde bir harekettir. Şayet yer temiz, ayakkabı da temiz ise çıkarılması gerekmez.

f) Cenaze namazında ellerin durumu:

Kılanan namazlarda el bağlamanın devamı, kıraatin veya zikr-i mesnûnun devamı müddetince olacaktır. Cenaze namazında dördüncü tekbirin alınmasıyla okunacak birşey kalmamakta ve el bağlama mükellefiyeti de son bulmaktadır. Dördüncü tekbir alınınca her iki el yan tarafa bırakılır, sonra iki tarafa selâm verilir.

Bazı kimseler ya her iki tarafa selâm verip sonra ellerini salmakta veya sağına selâm verip, sağ kolunu; soluna selâm verip, sol kolunu yan tarafa bırakmaktadırlar. Bu iki şeklin, ilmî bir dayanağı ve fıkhî bir delili bulunmamaktadır.

Cenazenin gömüldüğü sırada, definle meşgul olan kimselerin elindeki küreği almayıp "Küreği yere bırak" diye ikazda bulunması ve o bıraktıktan sonra yerden alması dinî bir esasa dayanmayan cahilce işlerdendir.

h) Cenaze evinde ziyafet:

Bazı köylerde, cenaze çıkan evde, o gün yemek hazırlığı başlar. Ölen kimsenin yıkanıp gömülmesiyle ilgili hizmette hazır bulunan cemaat bu ziyafete iştirak edip hazırlanan yemekleri yerler. Bu hareket, harama yakın bir mekruhtur. Cenaze evinde bir hafta müddetle ziyafet tertibi mekruh görülmektedir.

i) Kabristandaki yaş ağaçların kesilmesi ve yeşil otların biçilmesi mekruhtur. Zira bunlar, kendi hal diliyle, Allah'ı (cc) zikretmekte, toprak altında yatan mü'min de bundan faydalanmaktadır.

Ancak, kurumuş bulunan ağaçların dalları kesilebilir. Bunlar satılacak olursa, parası, kabristanın ihtiyacına sarfedilmelidir. Çünkü kabristan vakfedilmiş bir yer olduğu için, oranın geliri başka bir yere sarfedilmemelidir.

j) Elliikinci gün âdeti:

Birçok yerlerde, vefat eden kimsenin elliikinci günü hesap edilmekte, o gün geldiğinde mevlit okutulmakta ve elliikinci gün duası okunmaktadır.

Dinimizde ölmüş bir mü'min için okunacak Kur'ân-ı Kerim, yapılacak duâ ve verilecek sadakanın faydası inkâr olunamaz. Ancak yedinci, kırkinci ve elliikinci günü sayıp hesaplamanın bir mânâsı ve dayanağı yoktur.

Hayatta olan kimseler, ölmüş bir mü'mine karşı İslâmi vazifelerini yapmalı ve bu vazifelerini yerine getirirken dinimizin esaslarını dikkatten uzak tutmamalıdırlar.

1049 - Behce Fetvalarından: "Gurbette ölen kimse, şehitlik mertebesine nail olur"; (H. Ec. 1/14)

Açıklama: Bu şehitlik, sadece ahirette şehit sevabına erişmeye vesile olan şehitlik mertebelerinden biridir. Harp meydanında şehit olan kimse hakkında câri olan yıkanmama, elbisesi ve kanı ile gömülme hükmü, âhret şehitlerine uygulanmaz.

1050 - Soru: Salâ ile ezân arasında ölen kimse şehit olur mu?

Cevap: Şehitliğin kısımları arasında zamana bağlı bir şehitlik yoktur. Fıkıh kitaplarımızın şehitle ilgili bahislerini inceleyiniz.

1051 - Soru: Trafik kazasında ruhunu teslim eden kişi, eğer kazaya uğramamış olsaydı, kaza ânında ecel mutlaka gelecek miydi? Trafik kazalarında müsebbibler mes'ûl olmazlar mı?

Cevap: Trafik kazasında ölen bir kimse, bilfarz, o arabaya binmemiş olsaydı gene ölecekti. Ecelin zamanında bir değişiklik olmaz. Belki ecelin gelişindeki vasıtada değişiklik olur. Böyle bir ölümden, şoförün kasdı olmadığı için, kendisine kısas uygulanmayıp diyet verme hükmüne tâbi tutulur.

1052 - Soru: Hergün akşam ölümü hatırlayarak korkmayı ve hatta bu yüzden uykunun dağılmasını neye yorumlarsınız?

Cevap: İslâm yolunda kemâl sahibi olmaya yorumlanır. Zira ölümü hatırlamak, nefsâni hevesleri kırar ve insanı kötülükten korur. Vicdanların mürebbisi bulunan Efendimiz (sav), "Lezzetleri kesen (ölüm) ü çok anınız" buyurmaktadır.

1053 - Soru: İnsan ölürken, cennete veya cehenneme gideceği anlaşılır mı? Ölürken ne gibi haller vuku bulduğu, cenazenin çabuk gidişi ve bazı cenazelerin mezara götürülürken hafif ve ağır olduğu söyleniliyor. Bunlar doğru mu?

Cevap: Bunları tespit ve tayin zordur. Zan ile hüküm yürütmek asla doğru olmaz.

1054 - Soru: Ecel ile ecel-i müsemmâ arasında bir fark var mı?

Cevap: Suali vazediş şeklinizde bir eksiklik var. Bu ifade ile ecel-i kaza ile ecel-i müsemmâ arasındaki farkın sorulmuş olacağını sanmaktayız. Bu iki ecelin arasındaki fark: Ecel-i kaza, doğum zamanından ölüm vaktine kadar olan müddet; ecel-i müsemmâ, ölümden ba's-ü bâdel-mevte kadar geçen zamandır.

1055 - Soru: Mevtanın arkasından gün sayarak mevlid ve Kur'ân okutmak dînen mahzurlu mudur?

Cevap: Ölen kimsenin arkasından 7, 40 veya 52'nci günlerini saymak diye dinimizde bir hüküm ve tavsiye yoktur. Bunları yazan bazı risalelerin ilmî bir değeri ve dinî dayanağı bulunmamaktadır.

1056 - Soru: Kâfirlere mahsus bir mezarlıktan geçerken ne söylemek icap eder?

Cevap: Sûre-i A'raf'ın 44. âyet-i kerîmesinin şu mealdeki cümlesini okumanız kâfidir: "Rabbimizin bize va'd ettiğini hak bulduk. Siz de Rabbinizin (tehdit olarak) bildirdiğini (cezayı) gerçek buldunuz mu?"

1057 - Soru: Her Cuma akşamı, ruhlar sahiplerinin evlerine geliyor ve ev halkını ziyaret ediyor, diye bir inanç var. Gece eve bir kelebek gelse "Bak, falanın ruhu geldi" diyorlar. Böyle birşey var mıdır?

Cevap: Mübarek gün ve gecelerde Cenâb-ı Hakk'ın izniyle ruhların yeryüzüne indiğine dair dinî beyanlar vardır. Fakat, kelebek olarak değil, ruhanî varlığıyla gelir.

1058 - Soru: Kabir ve mahşer halkının lisanı Arapça mı?

Cevap: Bu hususta bir beyana rastlamış değiliz. Fakat cennet ehlinin konuşacağı müşterek dilin Arapça olacağını Râmûzü'l-ehâdis'teki "Üç şeyden dolayı Arab'ı seviniz" diye

başlayan bir Hadîs-i Şeriften öğrenmekteyiz.

1059 - Soru: Eskiden beri yapılan 40. ve 52. gece masrafları, devir parası içinden veriliyor. Bu takdirde devirde eksiklik oluyor mu?

Cevap: Bu gibi masrafların devir parasından çıkarılması asla caiz değildir.

1060 - Soru: Ölü olarak dünyaya gelen bir çocuk, öbür âlemde anne ve babasına şefaat edebilir mi?

Cevap: İnşâ Allah...